

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การศึกษาระดับความอุดมสมบูรณ์ของดินที่ใช้ในการเกษตร โดยใช้ดัชนีชี้วัดทางชีวภาพ : ไล่เดือนดิน ซึ่งได้ศึกษาทั้งสิ้น 4 ดำรับการทดลองจำนวน 4 ซ้ำ ได้แก่ ดำรับที่ 1 แปลงว่าง (ไม่มีการปลูกพืช) ดำรับที่ 2 แปลงปลูกข้าว ดำรับที่ 3 แปลงปลูกมันสำปะหลัง และดำรับที่ 4 คือ พื้นที่ป่าธรรมชาติ เก็บตัวอย่างดินในบริเวณที่พบมูลไล่เดือนดินขึ้นบริเวณผิวหน้าดิน และได้ศึกษาคุณสมบัติทางเคมีและระดับธาตุอาหารของดินที่ระยะเวลาแตกต่างกันทุกๆ 3 เดือน ในระยะเวลา 1 ปีการเพาะปลูกพืช รวมเก็บตัวอย่างดินทั้งหมด 4 ครั้ง ได้ผลการทดลองดังนี้

4.1 ระดับความอุดมสมบูรณ์ของดินเมื่อเก็บตัวอย่างดินครั้งที่ 1 (เดือนมีนาคม)

จากการศึกษาระดับความอุดมสมบูรณ์ของดินที่ใช้ในการเกษตร โดยใช้ดัชนีชี้วัดทางชีวภาพ : ไล่เดือนดิน พบว่า แปลงปลูกพืชต่างชนิดกันที่พบมูลไล่เดือนดินส่งผลทำให้ค่าปฏิกิริยาของดิน (soil pH) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ โดยพื้นที่แปลงว่างที่ไม่มีการปลูกพืชมีค่า pH สูงสุดเท่ากับ 6.057 รองลงมาคือ พื้นที่ป่าธรรมชาติ แปลงนาข้าว และแปลงปลูกมันสำปะหลัง เท่ากับ 5.830, 5.827 และ 5.722 ตามลำดับ (ตารางที่ 3)

ดินที่พบมูลไล่เดือนดินบริเวณผิวหน้าดินส่งผลให้ค่าการนำไฟฟ้าของดิน (EC) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ โดยพื้นที่แปลงว่างที่ไม่มีการปลูกพืชมีค่า EC สูงสุดเท่ากับ 0.071 รองลงมาคือ พื้นที่ป่าธรรมชาติ แปลงปลูกมันสำปะหลัง และแปลงนาข้าวเท่ากับ 0.052, 0.021 และ 0.015 mmhos/cm ตามลำดับ (ตารางที่ 3)

ดินที่พบมูลไล่เดือนดินบริเวณผิวหน้าดินส่งผลให้ดินมีค่าความจุความสามารถในการแลกเปลี่ยนประจุบวกของดิน (CEC) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ โดยพื้นที่ป่าธรรมชาติมีค่า CEC สูงสุดเท่ากับ 5.613 รองลงมาคือ แปลงว่างเปล่า แปลงปลูกข้าว และแปลงปลูกมันสำปะหลัง เท่ากับ 3.713, 3.388 และ 3.090 me/100g ตามลำดับ (ตารางที่ 3)

ดินที่พบมูลไล่เดือนดินบริเวณผิวหน้าดินส่งผลให้ดินมีค่าอินทรีย์วัตถุ (OM) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ โดยพื้นที่ป่าธรรมชาติมีค่า OM เท่ากับ 0.527 รองลงมาคือ แปลงปลูกข้าว แปลงว่าง และแปลงปลูกมันสำปะหลัง เท่ากับ 0.518, 0.349 และ 0.155 เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ (ตารางที่ 3)

ดินที่พบมูลไล่เดือนดินบริเวณผิวหน้าดินส่งผลให้ดินมีค่าไนโตรเจนทั้งหมดในดิน (Total Nitrogen) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ โดยพื้นที่ป่าธรรมชาติและแปลงปลูกข้าวมีค่า

Total Nitrogen สูงสุดเท่ากับ 0.035, 0.035 รองลงมาคือ แปลงว่างและแปลงปลูกมันสำปะหลัง เท่ากับ 0.026 และ 0.026 เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ (ตารางที่ 3)

ดินที่พบมูลไส้เดือนดินบริเวณผิวหน้าดินส่งผลให้ดินมีค่าฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์ในดิน (Phosphorus) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ โดยดินนาข้าวมีค่าฟอสฟอรัสสูงสุด เท่ากับ 8.930 รองลงมาคือ แปลงปลูกมันสำปะหลัง พื้นที่ป่าธรรมชาติ และแปลงว่าง เท่ากับ 3.577, 3.513 และ 3.100 ppm ตามลำดับ (ตารางที่ 3)

ดินที่พบมูลไส้เดือนดินบริเวณผิวหน้าดินส่งผลให้ดินมีค่าโพแทสเซียมที่แลกเปลี่ยนได้ในดิน (Exch. K) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ โดยพื้นที่ป่าธรรมชาติมีค่าโพแทสเซียม สูงสุดเท่ากับ 75.792 รองลงมาคือ แปลงปลูกมันสำปะหลัง แปลงนาข้าว และแปลงว่าง เท่ากับ 55.500, 52.885 และ 47.078 ppm ตามลำดับ (ตารางที่ 3)

ดินที่พบมูลไส้เดือนดินบริเวณผิวหน้าดินส่งผลให้ดินมีค่าแคลเซียมที่แลกเปลี่ยนได้ในดิน (Exch. Ca) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ โดยพื้นที่ป่าธรรมชาติมีค่าแคลเซียมในดิน สูงสุดเท่ากับ 200.00 รองลงมาคือ แปลงปลูกมันสำปะหลัง แปลงนาข้าว และแปลงว่าง เท่ากับ 178.750, 170.500 และ 126.250 ppm ตามลำดับ (ตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 คุณสมบัติทางเคมีดินที่วิเคราะห์ได้ในดินที่ใช้ปลูกพืชที่แตกต่างกัน (เก็บตัวอย่างครั้งที่ 1; เดือนมีนาคม)

คำรับการทดลอง	ค่า pH (1:1 H ₂ O)	EC (1:5 H ₂ O) (mmhos/cm)	CEC (me/100 g)	OM (%)	Total N (%)	Avai. P (ppm)	Exch. K (ppm)	Exch. Ca (ppm)
แปลงว่าง	6.057 ^A	0.071 ^A	3.713 ^B	0.349 ^C	0.026 ^B	3.100 ^B	47.078 ^C	126.250 ^C
แปลงปลูกข้าว	5.827 ^B	0.015 ^D	3.388 ^{BC}	0.518 ^B	0.035 ^A	8.930 ^A	52.885 ^{BC}	170.500 ^B
แปลงปลูกมันสำปะหลัง	5.722 ^B	0.021 ^C	3.090 ^C	0.155 ^D	0.026 ^B	3.577 ^B	55.500 ^B	178.750 ^B
พื้นที่ป่าธรรมชาติ	5.830 ^B	0.052 ^B	5.613 ^A	0.527 ^A	0.035 ^A	3.513 ^B	75.792 ^A	200.00 ^A
F-test	**	**	**	**	**	**	**	**
C.V. (%)	1.16	24.28	4.02	5.44	7.11	7.46	4.67	4.46

ตัวเลขที่ตามด้วยตัวอักษร A, B, C, D เหมือนกัน ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่น 99% โดยวิธี Duncan's multiple range test (DMRT)

4.2 ระดับความอุดมสมบูรณ์ของดินเมื่อเก็บตัวอย่างดินครั้งที่ 2 (เดือนมิถุนายน)

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่าการศึกษาระดับความอุดมสมบูรณ์ของดินที่ใช้ในการเกษตร โดยใช้ดัชนีชี้วัดทางชีวภาพ : ไล้เดือนดิน ในดินที่มีการปลูกพืชต่างชนิดกันที่พบมูล ไล้เดือนดินส่งผลทำให้ค่าปฏิกิริยาของดิน (soil pH) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ โดยพื้นที่แปลงว่างที่ไม่มีการปลูกพืชมีค่า pH สูงสุดเท่ากับ 6.027 รองลงมาคือ แปลงนาข้าว แปลงปลูกมันสำปะหลังและพื้นที่ป่าธรรมชาติเท่ากับ 5.922, 5.873 และ 5.822 ตามลำดับ

ดินที่พบมูลไล้เดือนดินบริเวณผิวหน้าดินส่งผลให้ค่าการนำไฟฟ้าของดิน (EC) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ โดยพื้นที่ป่าธรรมชาติมีค่า EC สูงสุดเท่ากับ 2.552 รองลงมาคือ แปลงว่าง แปลงปลูกมันสำปะหลัง และแปลงนาข้าวเท่ากับ 0.571, 0.521 และ 0.012 mmhos/cm ตามลำดับ (ตารางที่ 4)

ดินที่พบมูลไล้เดือนดินบริเวณผิวหน้าดินส่งผลให้ดินมีค่าความจุความสามารถในการแลกเปลี่ยนประจุบวกของดิน (CEC) ไม่แตกต่างกันทางสถิติ โดยมีแนวโน้มว่าพื้นที่ป่าธรรมชาติ และแปลงว่างมีค่า CEC สูงสุดเท่ากับ 6.073 และ 5.365 me/100g รองลงมาคือ แปลงปลูกข้าว และแปลงปลูกมันสำปะหลัง เท่ากับ 3.848 และ 3.550 me/100g ตามลำดับ (ตารางที่ 4)

ดินที่พบมูลไล้เดือนดินบริเวณผิวหน้าดินส่งผลให้ดินมีค่าอินทรีย์วัตถุ (OM) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ โดยพื้นที่ป่าธรรมชาติมีค่า OM สูงสุดเท่ากับ 0.677 รองลงมาคือ แปลงปลูกข้าว แปลงว่าง และแปลงปลูกมันสำปะหลัง เท่ากับ 0.499, 0.345 และ 0.305 เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ (ตารางที่ 4)

ดินที่พบมูลไล้เดือนดินบริเวณผิวหน้าดินส่งผลให้ดินมีค่าไนโตรเจนทั้งหมดในดิน (Total Nitrogen) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ โดยพื้นที่ป่าธรรมชาติมีค่า Total Nitrogen สูงสุดเท่ากับ 0.048รองลงมาคือ แปลงว่าง แปลงปลูกมันสำปะหลังและแปลงนาข้าวเท่ากับ 0.041, 0.027 และ 0.026 เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ (ตารางที่ 4)

ดินที่พบมูลไล้เดือนดินบริเวณผิวหน้าดินส่งผลให้ดินมีค่าฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์ในดิน (Phosphorus) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ โดยดินนาข้าวมีค่าฟอสฟอรัสสูงสุดเท่ากับ 11.430 รองลงมาคือ แปลงปลูกมันสำปะหลัง พื้นที่ป่าธรรมชาติ และแปลงว่าง เท่ากับ 6.077, 6.013 และ 3.150 ppm ตามลำดับ (ตารางที่ 4)

ดินที่พบมูลไล้เดือนดินบริเวณผิวหน้าดินส่งผลให้ดินมีค่าโพแทสเซียมที่แลกเปลี่ยนได้ในดิน (Exch. K) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ โดยพื้นที่ป่าธรรมชาติมีค่าโพแทสเซียม

สูงสุดเท่ากับ 94.927 รองลงมาคือ แผลงปลูกรมันสำปะหลัง แผลงว่าง และแผลงนาข้าว เท่ากับ 57.580, 49.158 และ 41.950 ppm ตามลำดับ (ตารางที่ 4)

ดินที่พบมูลไส้เดือนดินบริเวณผิวหน้าดินส่งผลให้ดินมีค่าแคลเซียมที่แลกเปลี่ยนได้ในดิน (Exch. Ca) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ โดยพื้นที่ป่าธรรมชาติมีค่าแคลเซียมในดิน สูงสุดเท่ากับ 226.250 รองลงมาคือ แผลงนาข้าว แผลงว่าง และแผลงปลูกรมันสำปะหลัง เท่ากับ 131.500, 127.050 และ 127.000 ppm ตามลำดับ (ตารางที่ 4)

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตารางที่ 4 คุณสมบัติทางเคมีดินที่วิเคราะห์ได้ในดินที่ใช้ปลูกพืชที่แตกต่างกัน (เก็บตัวอย่างครั้งที่ 2; เดือนมิถุนายน)

ค่ารับการทดลอง	ค่า pH (1:1 H ₂ O)	EC (1:5 H ₂ O) (mmhos/cm)	CEC (me/100 g)	OM (%)	Total N (%)	Avai. P (ppm)	Exch. K (ppm)	Exch. Ca (ppm)
แปลงว่าง	6.027 ^A	0.571 ^B	5.365	0.499 ^B	0.041 ^B	3.150 ^C	49.158 ^C	127.050 ^B
แปลงปลูกข้าว	5.922 ^B	0.012 ^D	3.848	0.345 ^C	0.026 ^C	11.430 ^A	41.950 ^D	131.500 ^B
แปลงปลูกมันสำปะหลัง	5.873 ^B	0.521 ^C	3.550	0.305 ^D	0.027 ^C	6.077 ^B	57.580 ^B	127.000 ^B
พื้นที่ป่าธรรมชาติ	5.822 ^B	2.552 ^A	6.073	0.677 ^A	0.048 ^A	6.013 ^B	94.927 ^A	226.250 ^A
F-test	**	**	ns	**	**	**	**	**
C.V. (%)	1.44	1.04	33.55	5.58	6.04	5.35	5.21	3.66

ตัวเลขที่ตามด้วยตัวอักษร A, B, C, D เหมือนกัน หมายความว่าแตกต่างกันทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 99% โดยวิธี Duncan's multiple range test (DMRT) ns หมายถึง "ไม่แตกต่างกันทางสถิติ"

4.3 ระดับความอุดมสมบูรณ์ของดินเมื่อเก็บตัวอย่างดินครั้งที่ 3 (เดือนกันยายน)

จากตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่าการศึกษาระดับความอุดมสมบูรณ์ของดินที่ใช้ในการเกษตร โดยใช้ดัชนีชี้วัดทางชีวภาพ : ไล้เดือนดิน ในดินที่มีการปลูกพืชต่างชนิดกันที่พบมูลไส้เดือนดิน ส่งผลทำให้ค่าปฏิกิริยาของดิน (soil pH) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเชิงทางสถิติ โดยพื้นที่แปลงว่าง ที่ไม่มีการปลูกพืชมีค่า pH สูงสุดเท่ากับ 6.298 รองลงมาคือ แปลงปลูกมันสำปะหลัง แปลงนาข้าว และพื้นที่ป่าธรรมชาติเท่ากับ 5.965, 5.870 และ 5.835 ตามลำดับ

ดินที่พบมูลไส้เดือนดินบริเวณผิวหน้าดินส่งผลให้ค่าการนำไฟฟ้าของดิน (EC) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเชิงทางสถิติ โดยพื้นที่ป่าธรรมชาติมีค่า EC สูงสุดเท่ากับ 3.042 รองลงมาคือ แปลงว่าง แปลงปลูกมันสำปะหลัง และแปลงนาข้าวเท่ากับ 1.044, 0.381 และ 0.015 mmhos/cm ตามลำดับ (ตารางที่ 5)

ดินที่พบมูลไส้เดือนดินบริเวณผิวหน้าดินส่งผลให้ดินมีค่าความสามารถในการแลกเปลี่ยนประจุบวกของดิน (CEC) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพื้นที่ป่าธรรมชาติมีค่า CEC สูงสุดเท่ากับ 10.216 รองลงมาคือ แปลงปลูกมันสำปะหลัง แปลงว่าง และแปลงปลูกข้าว เท่ากับ 3.096, 2.586 และ 2.217 me/100g ตามลำดับ (ตารางที่ 5)

ดินที่พบมูลไส้เดือนดินบริเวณผิวหน้าดินส่งผลให้ดินมีค่าอินทรีย์วัตถุ (OM) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเชิงทางสถิติ โดยพื้นที่ป่าธรรมชาติมีค่า OM สูงสุดเท่ากับ 0.827 รองลงมาคือ แปลงว่าง แปลงปลูกข้าว และแปลงปลูกมันสำปะหลัง เท่ากับ 0.649, 0.495 และ 0.455 เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ (ตารางที่ 5)

ดินที่พบมูลไส้เดือนดินบริเวณผิวหน้าดินส่งผลให้ดินมีค่าไนโตรเจนทั้งหมดในดิน (Total Nitrogen) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเชิงทางสถิติ โดยพื้นที่ป่าธรรมชาติมีค่า Total Nitrogen สูงสุดเท่ากับ 0.053 รองลงมาคือ แปลงว่าง แปลงปลูกมันสำปะหลัง และแปลงนาข้าวเท่ากับ 0.050, 0.035 และ 0.028 เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ (ตารางที่ 5)

ดินที่พบมูลไส้เดือนดินบริเวณผิวหน้าดินส่งผลให้ดินมีค่าฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์ในดิน (Phosphorus) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเชิงทางสถิติ โดยดินนาข้าวมีค่าฟอสฟอรัสสูงสุดเท่ากับ 12.680 รองลงมาคือ พื้นที่ป่าธรรมชาติ แปลงปลูกมันสำปะหลัง และแปลงว่าง เท่ากับ 8.303, 7.367 และ 3.214 ppm ตามลำดับ (ตารางที่ 5)

ดินที่พบมูลไส้เดือนดินบริเวณผิวหน้าดินส่งผลให้ดินมีค่าโพแทสเซียมที่แลกเปลี่ยนได้ในดิน (Exch. K) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญเชิงทางสถิติ โดย แปลงปลูกมันสำปะหลังมีค่า

โพแทสเซียมสูงสุดเท่ากับ 57.637 รองลงมาคือ แคลงว่าง แคลงนาข้าว และพื้นที่ป่าธรรมชาติ
เท่ากับ 51.755, 47.650 และ 45.000 ppm ตามลำดับ (ตารางที่ 5)

ดินที่พบมูลไส้เดือนดินบริเวณผิวหน้าดินส่งผลให้ดินมีค่าแคลเซียมที่แลกเปลี่ยนได้ในดิน
(Exch. Ca) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ โดยพื้นที่ป่าธรรมชาติมีค่าแคลเซียมในดิน
สูงสุดเท่ากับ 247.500 รองลงมาคือ แคลงว่าง แคลงนาข้าว และแปลงปลูกมันสำปะหลัง เท่ากับ
128.391, 115.500 และ 115.500 ppm ตามลำดับ (ตารางที่ 5)

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตารางที่ 5 คุณสมบัติทางเคมีดินที่วิเคราะห์ได้ในดินที่ใช้ปลูกพืชที่แตกต่างกัน (เก็บตัวอย่างครั้งที่ 3; เดือนกันยายน)

ตัวรับการทดลอง	ค่า pH (1:1 H ₂ O)	EC (1:5 H ₂ O) (mmhos/cm)	CEC (me/100 g)	OM (%)	Total N (%)	Avai. P (ppm)	Exch. K (ppm)	Exch. Ca (ppm)
แปลงว่าง	6.298 ^A	1.044 ^B	2.586 ^C	0.649 ^B	0.050 ^B	3.214 ^D	51.755 ^B	128.391 ^B
แปลงปลูกข้าว	5.870 ^B	0.015 ^D	2.217 ^C	0.495 ^C	0.035 ^C	12.680 ^A	47.650 ^{BC}	115.500 ^B
แปลงปลูกมันสำปะหลัง	5.965 ^B	0.381 ^C	3.096 ^B	0.455 ^D	0.028 ^D	7.367 ^C	57.637 ^A	115.000 ^B
พื้นที่ป่าธรรมชาติ	5.835 ^B	3.042 ^A	10.216 ^A	0.827 ^A	0.053 ^A	8.303 ^B	45.000 ^C	247.500 ^A
F-test	**	**	**	**	**	**	**	**
C.V. (%)	1.90	1.65	4.42	4.20	6.39	3.10	5.27	4.78

ตัวเลขที่ตามด้วยตัวอักษร A, B, C, D เหมือนกัน ไม่มีความแตกต่างทางสถิติที่ระดับความเชื่อมั่น 99% โดยวิธี Duncan's multiple range test (DMRT)

4.4 ระดับความอุดมสมบูรณ์ของดินเมื่อเก็บตัวอย่างดินครั้งที่ 4 (เดือนธันวาคม)

จากตารางที่ 6 แสดงให้เห็นว่าการศึกษาระดับความอุดมสมบูรณ์ของดินที่ใช้ในการเกษตร โดยใช้ดัชนีชี้วัดทางชีวภาพ : ไล้เดือนดิน ในดินที่มีการปลูกพืชต่างชนิดกันที่พบผล ไล้เดือนดินส่งผลทำให้ค่าปฏิกิริยาของดิน (soil pH) ไม่แตกต่างกันทางสถิติ แต่มีแนวโน้มว่าแปลงนาข้าวมีค่า pH สูงสุดเท่ากับ 5.832 รองลงมาคือ พื้นที่ป่าธรรมชาติ แปลงปลูกมันสำปะหลัง และ แปลงว่างเท่ากับ 5.795, 5.785 และ 5.782 ตามลำดับ

ดินที่พบผล ไล้เดือนดินบริเวณผิวหน้าดินส่งผลให้ค่าการนำไฟฟ้าของดิน (EC) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยแปลงปลูกมันสำปะหลังมีค่า EC สูงสุดเท่ากับ 0.098 รองลงมาคือ แปลงว่าง พื้นที่ป่าธรรมชาติ และแปลงนาข้าวเท่ากับ 0.062, 0.016 และ 0.013 mmhos/cm ตามลำดับ (ตารางที่ 6)

ดินที่พบผล ไล้เดือนดินบริเวณผิวหน้าดินส่งผลให้ดินมีค่าความจุความสามารถในการแลกเปลี่ยนประจุบวกของดิน (CEC) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพื้นที่ป่าธรรมชาติมีค่า CEC สูงสุดเท่ากับ 9.756 รองลงมาคือ แปลงปลูกมันสำปะหลัง แปลงว่าง และแปลงปลูกข้าว เท่ากับ 2.490, 2.376 และ 2.367 me/100g ตามลำดับ (ตารางที่ 6)

ดินที่พบผล ไล้เดือนดินบริเวณผิวหน้าดินส่งผลให้ดินมีค่าอินทรีย์วัตถุ (OM) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพื้นที่ป่าธรรมชาติมีค่า OM สูงสุดเท่ากับ 0.773 รองลงมาคือ แปลงว่าง แปลงปลูกข้าว และแปลงปลูกมันสำปะหลัง เท่ากับ 0.340, 0.300 และ 0.116 เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ (ตารางที่ 6)

ดินที่พบผล ไล้เดือนดินบริเวณผิวหน้าดินส่งผลให้ดินมีค่าไนโตรเจนทั้งหมดในดิน (Total Nitrogen) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยพื้นที่ป่าธรรมชาติมีค่า Total Nitrogen สูงสุดเท่ากับ 0.049 รองลงมาคือ แปลงปลูกมันสำปะหลัง แปลงว่าง และแปลงนาข้าวเท่ากับ 0.027, 0.025 และ 0.022 เปอร์เซ็นต์ ตามลำดับ (ตารางที่ 6)

ดินที่พบผล ไล้เดือนดินบริเวณผิวหน้าดินส่งผลให้ดินมีค่าฟอสฟอรัสที่เป็นประโยชน์ในดิน (Phosphorus) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยดินนาข้าวมีค่าฟอสฟอรัสสูงสุดเท่ากับ 14.957 รองลงมาคือ แปลงปลูกมันสำปะหลัง พื้นที่ป่าธรรมชาติ และแปลงว่าง เท่ากับ 7.340, 7.000 และ 2.525 ppm ตามลำดับ (ตารางที่ 6)

ดินที่พบผล ไล้เดือนดินบริเวณผิวหน้าดินส่งผลให้ดินมีค่าโพแทสเซียมที่แลกเปลี่ยนได้ในดิน (Exch. K) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยแปลงปลูกมันสำปะหลัง และแปลงว่างมี

ค่าโพแทสเซียมสูงสุดเท่ากับ 53.000 และ 49.375 รองลงมาคือ พื้นที่ป่าธรรมชาติ และแปลงนาข้าว เท่ากับ 42.500 และ 22.250 ppm ตามลำดับ (ตารางที่ 6)

ดินที่พบมูลไส้เดือนดินบริเวณผิวหน้าดินส่งผลให้ดินมีค่าแคลเซียมที่แลกเปลี่ยนได้ในดิน (Exch. Ca) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญยิ่งทางสถิติ โดยพื้นที่ป่าธรรมชาติมีค่าแคลเซียมในดิน สูงสุดเท่ากับ 228.750 รองลงมาคือ แปลงว่าง แปลงนาข้าว และแปลงปลูกมันสำปะหลัง เท่ากับ 118.964, 114.000 และ 111.500 ppm ตามลำดับ (ตารางที่ 6)

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY

ตารางที่ 6 คุณสมบัติทางเคมีดินที่วิเคราะห์ได้ในดินที่ใช้ปลูกพืชที่แตกต่างกัน (เก็บตัวอย่างครั้งที่ 4; เดือนธันวาคม)

ตัวรับการทดลอง	ค่า pH (1:1 H ₂ O)	EC (1:5 H ₂ O) (mmhos/cm)	CEC (me/100 g)	OM (%)	Total N (%)	Avai. P (ppm)	Exch. K (ppm)	Exch. Ca (ppm)
แปลงว่าง	5.782	0.062 ^B	2.376 ^B	0.340 ^B	0.025 ^B	2.525 ^C	49.375 ^A	118.964 ^B
แปลงปลูกข้าว	5.832	0.013 ^C	2.367 ^B	0.300 ^B	0.022 ^C	14.957 ^A	22.250 ^C	114.000 ^B
แปลงปลูกมันสำปะหลัง	5.785	0.098 ^A	2.490 ^B	0.116 ^C	0.027 ^B	7.340 ^B	53.000 ^A	111.000 ^B
พื้นที่ป่าธรรมชาติ	5.795	0.016 ^C	9.756 ^A	0.773 ^A	0.049 ^A	7.000 ^B	42.500 ^B	228.750 ^A
F-test	ns	**	**	**	**	**	**	**
C.V. (%)	1.82	18.27	4.17	8.26	9.33	6.17	5.99	5.71

ตัวเลขที่ตามด้วยตัวอักษร A, B, C, D เหมือนกัน ไม่มีความแตกต่างกันทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่น 99% โดยวิธี Duncan's multiple range test (DMRT)
ns หมายถึง ไม่แตกต่างกันทางสถิติ